

ISTIQLOLNING SHONLI VA ACHCHIQ TAJRIBASI

Asomov Sulton Saidolimovich

Navoiy viloyati Xatirchi tumani ixtisoslashtirilgan maktabning tarix fani o‘qituvchisi

Erkinlik- anglab olingan zarurat (Gegel)

Annotatsiya: Mazkur maqolada muallif istiqlolga erishgan davlatlar, xususan O‘zbekistonning mustaqil davlat sifatida tiklanishi va uning shonli hamda ziddiyatli tarixi to‘g‘risida imkon qadar yoritishga harakat qilgan.

Kalit so‘zlar: *Markaziy Osiyo, O‘zbekiston renesans, diniy ekstremizm, millatchilik.*

Nemis klassik faylasufi Gegelning dialektik taraqqiyot formulasida uchta qonuniyat bor. Uning birinchisi “qarama –qarshilik va birlik qonuni”. O‘zaro ziddiyatlar jamiyat hayotida tarix va taraqqiyotning achchiq tarjimai holini belgilab beradi. Falsaviy mushohada qilganda qutbning ikki tomonida ham o‘ziga yarasha hikmat bor. Chunki bu falsafiy munozara mavjud vaziyatda xulosa chiqaradi va kelajakni belgilaydi.

Injil yaratgan Matvey Iso alayhissalomning “Sizlar aytilgan gapni eshitdinglar: ko‘zga ko‘z, tishga tish deyildi”. Men esa sizlarga boshqa gapni aytaman: yovuzlikka qarshilik qilmanglar. Kimda kim sening o‘ng yuzingga bir shapaloq ura, sen unga boshqa yuzingni tut, degan so‘zlarini yozib olgandan beri ikki ming yil o‘tdi. Lekin odamlar yovuzlikka qarshilik ko‘rsatib kelishadi.... Ba’zida yovuzlik chinnakamiga olganda to‘g‘ridan- to‘g‘ri ijobiy samaralar ham beradi. Bunday paytlarda yovuzlikka qarshilik ko‘rsatish o‘zingga ziyon keltiradi. Iusus Xristosning donishmandligi shundaki u hamma yovuzlikni ham, yovuzlik deb tushunmagan va aqlimizning xomligi uchun biz sabablar va oqitatlarning o‘ta murakkab tarzda chalkashib ketganini idrok eta olmaganimiz vajidan boshimizga tushgan har qanday kulfatga chidamoqdan boshqa ilojimiz yo‘q.

Bu xalos etuvchi holatni, ya’ni yovuzlikka qarshilik ko‘rsatmagan Xudoning o‘zi bo‘lgan. Odam Ato bilan Momo Havo jannatdan voz kechib erkinlikni tanlab olishganda, Parvardigor ularga butunlay javobini berib yuboradi. Erkinlik va ozodlik tamoyili qaysidir jihatdan Odam Ota va Momo Havo davridan boshlangan desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Hind xalqining milliy qahramoni Maxatma Gandining mamlakat mustaqilligi yo‘lidagi harakatini bir eslang. Inglizlarning zo‘ravonligiga qarshi, zo‘ravonliksiz xarakat olib bordi.

Zo‘ravonlik davlat xavfsizligi va keskin vaziyatlarda jamiyat barqarorligi uchun zarurat bo‘lsa, uni qo‘llab quvvatlash kerak. Italiyalik siyosat nazariyotchisi, faylasuf, diplomat va adib Nikkolo Makiavelli “Siyosat formulasi yoxud Hukmdor” asarida shunday deydi :- “Maqsadga erishishning ikki yo‘li bor: qonun va zo‘ravonlik. Birinchi insonlarga tegishli bo‘lsa, ikkinchisi .... Birinchi usul har doim ham qo‘l kelmagach inson ko‘pincha ikkinchisiga tayanib harakat qilmoqqa majbur bo‘ladi. Hukmdor har ikki usulni ham mukammal egallamog‘i shart. (O‘sha asar 52 -bet).

N. Makiavellining ushbu asarida ko‘tarilgan qarashlar bir jihatdan g‘ayriinsoniy tasavvurga ega g‘oyalar borligi ham e‘tiborga olmoq lozim. Chunki XV-XVI-asrlarda Italiyadagi siyosiy tarqoqlik va mavjud murakkab vaziyat adibni shunday dunyoqarashiga ega bo‘lishiga sabab bo‘lgandir. Biroq tarixiy taraqqiyot notekis rivojlanadi. O‘tmishda yuz bergan jarayon qanday yakun topishidan qat‘iy- nazar inson kelajak uchun saboq chiqaradi. O‘tmishda bo‘lgan barcha xatolarni kelajak avlod tuzatishi muqarrar. Buni biz islohatlar tarixidan bilamiz.

Tarixdan ma‘lumki milliy mustaqillik yo‘lini tanlagan davlatlarda o‘zgarishlar jarayoni o‘z navbatida jiddiy qarshiliklarga uchradi. Siyosiy madaniyatni pastligi, davlatchilik va demokratiya tajribasining yetishmasligi bundan tashqari iqtisodiy, ijtimoiy va boshqa muammolar mamlakat boshiga mislsiz kulfatlarni olib kelgan holatlar ham bo‘ldi. Islom dunyosi mamlakatlarni g‘arb mustamlakachiligidan xolos bo‘lgach, ichki va tashqi ta’sirlar to‘qnashuvi natijasida barqarorlik tamoyillariga putur yetdi. Ba’zi davlatda bu holat fuqarolar urushi bilan yakun topgan bo‘lsa, ba’zilarida diniy ekstremizm avj oldi. Bunday beqaror vaziyat ko‘pchiligida hozir ham saqlanib turibdi. Oxir oqibatda siyosiy fitna tufayli ba’zi bir buyuk davlatlarning ko‘g‘irchog‘iga aylandi. Turli sabablar qatori g‘arb demokratiyasi va islomiy qadriyatlar o‘rtasidagi qarama- qarshiliklar, ikkinchi tomondan johil olomonning jazavaga tushishi natijasida radikallashuv jarayonlarining avj olishi behisob qurbonlarning paydo bo‘lishi bilan yakun topmoqda. AQSHning sobiq prezidenti Richard Nikson o‘zining “Lahzani ushlab qoling” kitobida bunday deb yozadi: “Musulmonlar ko‘chalarni baqir-chaqir qilish bilan to‘ldirish mumkin, biroq ular saylov o‘tkazish orqali hokimiyatni qo‘lga kiritishga qodir emas”. O‘tgan asrning 90- yillar boshida mustaqil taraqqiyot yo‘lini tanlagan O‘zbekiston oldida nihoyatda murakkab sinovlar turardi. Biroq o‘sha vaqtdagi respublika rahbariyati qattiqqo‘llik bilan bo‘lsada bu sinovlarni muvaffaqiyatli yengib o‘tdi va qator ijobiy o‘zgarishlar sabab xalqaro hamjamiyatning e‘tirofiga ham sazovor bo‘ldi. Bir necha o‘n yillar davomida O‘zbekistonda kommunistik mafkura sabab, yetkazilgan ma‘naviy zarar tufayli islom alamzadaligini e‘tiborga olgan. Respublika rahbariyati XX- asr 90- yillarida zo‘ravon teokratiyadan xavfsirab kelgan, mu‘tadil sunniylikni himoya qilib saqlab qolgani jamiyatni barqarorlashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi. O‘sha tahlikali davrda faoliyat yuritgan islom olamidagi mashhur shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf diniy va ma‘naviy jihatdan jamiyat ravnaqida ulkan ahamiyat kasb etdi. O‘sha tahlikali davrda mashhur ulamo diniy sohada lider Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning say‘-harakati bilan mu‘tadil sunniylikka asoslangan islomning u yoki bu jarayonda muvaffaqiyatli rivojlanishi ta‘minlandi. Natijada asrlar davomida shakllangan Hanafiylik va Moturiddiylikka asoslangan an‘anaviy islom o‘zligini saqlab qoldi. Bu esa mustaqil davlatchilikni barqaror tiklanishida siyosiy jihatdan ulkan ahamiyat kasb etdi va islom siyosat qurboniga aylanmadi.

O‘rta asrlarda yashagan angliyalik shoir Jon Don shunday degan edi; “O‘z holicha orol kabi yashaydigan odamlarning o‘zi yo‘q, har bir kishi materikning bir bo‘lagi, agar to‘lqin sohildagi cho‘qqini dengizga qulatib quruqlik chekkasini yuvib ketsa, sening yoki do‘stingning qo‘rg‘onini kunpayakun etsa, Yevropa kichrayadi, shunda har bir kishining o‘limi mening ham

bag‘rimdan nimanidir yulib ketadi. Chunki men odamzod bilan birgaman, shul bois Jonn kimga bong uryapti , deb mendan so‘rama, u senga bong uryapti ”.

Bugun dunyoda ro‘y berayotgan jarayonlar bir-biriga mutlaqo zid, shu bilan birga, o‘zaro bog‘liq qonuniyatlar- tabaqalanish va birlashishga bo‘ysunadi. Davlatlar parchalanadi, hatto bir mamlakatdagi turli madaniyatlar va millatlararo ziddiyatlar keskinlashib ketadi, o‘z navbatida ko‘z ilg‘ar - ilg‘amas rishtalar katta kuch bilan uzoq yaqin mamlakatlarni bir- biriga bog‘laydi , qit‘alarni o‘zaro yaqinlashtiradi.

Siyosiy ongimizda ham xuddi shu jarayon bir-birimizni tushunishni istamaslik , shuning barobarida bir- birimizga bo‘lgan qiziqishning keskin ortishi ro‘y beradi. Odamlar XXI-asr bo‘sag‘asida ilgari biz o‘ylaganchalik bepoyon bo‘lmagan Zaminimizda hamma narsa bir-biri bilan bog‘liq ekanini chuqurroq anglab yetmoqdalar.

Tarixdan ma‘lumki yovuzlik saltanati hisoblangan SSSR ning barham topishi, XXI-asr bo‘sag‘asida katta siyosiy o‘zgarishlar olib keldi. Shuning bilan birgalikda katta muammolarni ham keltirib chiqardi. Bu muammolar etnik , milliy chegaraviy , yer-suv kabi masalalar edi. Shuningdek bu muammolarga diniy ekstremizm , korrupsiya, uyushgan jinoyatchilik, ekologiya kabi inqirozlar ham qo‘shildi. Ana shunday qaltis vaziyatda sobiq sovet respublikalari qatori markaziy osiyo davlatlari o‘z mustaqil taraqqiyot yo‘lini belgiladi.

Markaziy Osiyo davlatlari mustaqil rivojlanish yillarida muayyaan siyosiy inqirozlarni o‘z boshidan o‘tkazdi. Bu inqirozlar diniy ekstremizm , millatchilik , davlat to‘ntarishlari va fuqorolar urushi bilan bog‘liq inqirozlardir. O‘tgan asr 90- yillarida markaziy o‘rta Osiyoning Qirg‘iziston , Tojikiston kabi davlatlarida ro‘y bergan bunday negativ siyosiy krizisning barham topishida va Afg‘onistondan tahdid solib kelgan diniy- eskremizmni Markaziy Osiyoga yoyilishiga ulkan to‘siq bo‘lgan, O‘zbekiston degan davlat mavjudligi butun Markaziy Osiyo xalqlarining kelajagi uchun ishonchli ko‘prik bo‘lib xizmat qildi va qilmoqda.

Yaqin o‘tmishdan ma‘lumki o‘zbekiston o‘z mustaqilligini e‘lon qilgandan so‘ng boshlangan inqilobiy o‘zgarishlar mamlakatni butun dunyoga tanitdi. Inqilobiy o‘zgarishlarning ikkinchi to‘lqini 2017 yildan so‘ng boshlandi. Xalqimiz ongida yuz bergan g‘oyaviy va mafkuraviy o‘zgarishlar , davlatchilik taraqqiyotiga ham o‘zining progressiv ta‘sirini o‘tkazdi. Bunday tarixiy jarayon mamlakatimiz tarixida to‘rt marta yuz berdi. Birinchi marta IX-XII- asrlarda, ikkinchi marta XIV-XV asrlarda yuz bergan birinchi va ikkinchi musulmon renesansidir. Uchinchi marta O‘zbekiston o‘z mustaqilligini e‘lon qilgandan so‘ng , yuz bergan milliy o‘zligini anglash , milliy o‘yg‘onish yangi davlatchilikni vujudga kelishi bilan bog‘liq ulkan o‘zgarishlarni ko‘rsatishimiz mumkin. To‘rtinchi marta 2017 yildan keyin boshlangan barcha sohalardagi Liberal islohotlar O‘zbekistonni yangidan dunyoga tanitdi. Bu Liberal islohatlarning samarasi o‘laroq , uchinchi renesans g‘oyasining vujudga kelishiga olib keldi. Liberallashayotgan jamiyatda siyosiy plyuralizmning rivojlanishi tufayli davlatchiligimiz tarixida faoliyat yuritgan tarixiy shaxslar to‘g‘risida ijobiy va salbiy qarashlar paydo bo‘la boshladi. Kamina mustaqilligimiz asoschisi davlat arbobi Islom

Karimov shaxsiga bildirilayotgan turli fikrlar tufayli ba’zi muxolifat va alamzada kuchlarga raddiya sifatida bir stol atrofida bahslashishni lozim topdim. Bugungi yorug‘ kunlarga yetib kelishni o‘zi bo‘lmadi. Bu kurash zamirida tinimsiz mehnat va uyqusiz o‘tgan bedor tunlar yotadi. Eng tahlikali davrda buyuk ma’suliyatni o‘z zimmasiga olgan davlat arbobi Islom Karimov mamlakatni olov qa’ridan olib chiqdi. Har qanday siyosiy fitnani yanchib tashladi.

Yuridik fanlar doktori Leonid Levitin shunday deydi; - “Butun sayyoramiz ekstrimizm portlashlariga tulib- toshgan , dunyo hamjamiyatining sa’y- harakatiga qaramay , odamlar bir-birining qoni va e’tiqodi boshqa ekani uchun o‘ldirayotgan bugungi kunda sobiq kommunistik mamlakat -O‘zbekiston tajribasi , uning rahbari Islom Karimovning siyosiy portreti G‘arb mamlakatlarida qiziqish o‘yg‘otishi bejiz emas. Binobarin , O‘zbekiston dunyo mamlakatlari orasida millatlararo va dinlararo qonli to‘qnashuvlar olovini o‘chirishga erishgan, buzg‘unchilik mantiqi o‘rmini yaratuvchilikka intilish egallagan juda kamyob yurtlardan biridir”. Amerikalik professor Donald S Karlaylning “O‘zbekiston va O‘rta Osiyo Istiqboldagi o‘tmish va hozirgi kun” asari qo‘yidagi so‘zlar bilan boshlanadi: “G‘arb tadqiqotchilari O‘rta Osiyo mintaqasi davlatlari orasida , avvalo O‘zbekistonga va uning Prezidenti I. Karimovga e’tibor qilishlari kerak. Chunki Islom Karimov kommunizmdan keyingi O‘rta Osiyo mintaqasidagi eng buyuk davlat arbobidir” “. Mustaqillikning dastlabki davrlarida yaqin va uzoq chet eldagi kuzatuvchilar voqealar rivojining keskinlashuvini bashorat qilishadi. O‘sha paytlardagi Moskva nashrlarida shunday maqolalar bosilgan edi. “Uzib qo‘yilgan vagon”, “O‘zbekiston erib ketgan samavar” , “O‘zbekiston nonsiz o‘lka”,... . G‘arb siyosatdonlarining xulosalari esa bundan battar edi : Masalan “Uzbekistan and the uzbeks”, “Problems of kommunism”, “Septembr –oktober 1991” kabi maqolalarni ko‘rsatishimiz mumkin. Rossiyadagi va boshqa xorijdagi jurnalist va siyosatchilarning O‘zbekistondagi siyosiy hayotning fojiaiy rivoj topishi to‘g‘risidagi taxminlar puch bo‘lib chiqdi. Sababi o‘sha kezda davlat tepasiga Islom Karimov kelgandi. O‘tgan asr 90- yillarida eng tahlikali yonib turgan mamlakatga Islom Karimovning rahbar etib saylanishi davlatchiligimiz, iqtisodiyot va madaniyatimizni yemirilishdan saqlab qoldi. Bu tarixiy jarayon millat uchun tom ma’noda g‘alaba edi.

“Daymler- Bens boshqaruvining raisi Yurgen Shtamp ” “Biz Prezident Islom Karimovni yirik davlat arbobi sifatida, iqtisodiyot masalalarida chuqur mulohaza yuritadigan siyosatdon sifatida bilamiz.....” deb ning shaxsiga baho beradi.

“Vek ” gazetasining yozishicha , ko‘pgina siyosatchilar hurmat qiladigan chechenistonlik bashoratchi Supyanbek Sharipov gazeta muxbirining : “Sobiq Sovet Ittifoqi hududida vujudga kelgan davlatlarda sizning talablaringizga javob beradigan rahbar bormi? degan savoliga :

Ha bor, bu O‘zbekiston Prezidenti Islom Karimovdir”. SSSR parchalangandan keyin eng dahshatli voqealar O‘zbekistonda sodir bo‘lishi kerak edi. Lekin Karimovning say’- harakatlari tufayli bunga yo‘l qo‘yilmadi. U yerda istiqbolni ko‘zlab amalga oshirilayotgan ishlar ko‘lami XXI- asr O‘zbekiston asri bo‘lishidan dalolat bermoqda. Karimovning mitinglarni ta’qiqlashi , uning qirg‘izlar va tojiklar bilan munosabatlarda chigal muammolarni yechgani kabi birdan- bir yo‘ldir. Karimov kelajakda

musulmon dunyosi boshqa madaniyat bilan qarama- qarshiliklarga duch kelishini ilohiy bir zakovat bilan anglab yetdi va bu to‘qnashuv yo‘liga to‘siq qo‘ydi. Bularning barchasi Islom Karimovning buyuk inson ekanidan dalolat beradi. Keskin vaziyatlarga mamlakat taqdirini kimdir o‘z yelkasiga olishi tabiiy. Agar siyosiy qobiliyati bo‘lmasa mag‘lubiyatga uchrashi muqarrar. Mustaqillikka erishgan ko‘p davlatlar misolida siyosiy jarayonlarning ba’zida aksiga guvoh bo‘lganmiz. Oqibatda siyosiy inqirozlar tufayli, mamlakat taqdiri ayanchli yakun topgan davrlar ham bo‘ldi. Har qanday xalq hayotining va tarixining keskin burilish bosqichlarida xalq o‘z tarixini shaxsiy fazilatlarini bo‘rtib turgan millatni birlashtirishga qodir, unga taraqqiyot va tiklanish muvaffaqiyatlariga ishonch uyg‘ota oladigan yetakchiga topshirishi jamiyat hayotida ko‘p bor isbotlangan. Kuchli siyosiy liderga ega bo‘lmagan ba’zi davlatlar hayotida beqaror vaziyatlar va radikal kuchlarning faollashuvi qanday mudxish oqibatlariga olib kelgani va xalqning hayotini ostin-ustin qilib yuborgani, natijada separatizm va ekstremizm jinoyatchilik kabi illatlarning avj olishiga sabab bo‘ldi. Yosh mustaqil davlatlarda bunday voqealar rivojining vujudga kelishi gegemon davlatlar tomonidan siyosiy fitnaning paydo bo‘lishiga olib keladi. Qadimgi Xitoy faylasufi Konfusiy (mil.av 479 y) jamiyat va davlatni idora etish tamoyillari haqida to‘xtalib shogirdi Szigunga shunday degandi: “Eng muhimi odamlarni oziq- ovqat bilan ta’minlash va ular ishonchini qozonishdir. Oziq -ovqatdan ham voz kechish mumkin, biroq ishonchga tayanmagan davlatning poydevori zaif bo‘ladi”. Konfusiy oziq-ovqat masalasini ko‘targanda, qurol-yarog‘ni ham tilga olgan edi. Bu falsafa 2500 yil avval hayot mazmuniga aylangan bo‘lsada, hozir ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. O‘tgan asr 90- yillarida zahirasi deyarli tugagan mamlakatda besh yil ichida g‘alla masalasi hal qilindi. Yuridik fanlar doktori D.S. Karlayl fikricha to‘s-to‘palon jarayonlarining asiri bo‘lib qolmay vaziyatni qo‘lga olib bilishga bemalol tayyor rahbar bo‘lib maydonga chiqdi va uni boshqara boshladi. Huquqni himoya qilish organlari, mudofa, milisiya, davlat xavfsizlik tizimini kuchaytirish bo‘yicha qator qat’iy qadamlar tashlandi. Uning shaxsan ishtiroki bilan respublikaning turli joylarida olov olayotgan mojarolar to‘qnashuvlarga barham berildi. U to‘qnashuvga olib keladigan holatlarda xalqqa shunday derdi: “O‘zbekiston ikkinchi bor, Farg‘ona fojeasini ko‘tarolmaydi” va bunday hollarda behad qat’iyat va jasorat bilan ish ko‘rardi... . Rossiyada chiqadigan “Vek” gazetasining 1995-yil 21-27 iyul sonlarida bosilgan maqolaga shunday deyiladi: “CCCP parchagangandan so‘ng eng dahshatli voqealar O‘zbekistonda yuz berishi lozim edi. Lekin bunday bo‘lmadi. Karimov birorta xatoga yo‘l qo‘ymadi. Karimovning mitinglarni ta’qiqlab qo‘yishi qirg‘izlar va tojiklar bilan o‘zaro munosabatlardagi murakkab vazifalarni hal etish kabi juda to‘g‘ri ish edi. Uning kolxoz va sovxoz rahbarlarini saylash emas, balki tayinlash to‘g‘risidagi taklifi ham o‘rinli edi. Karimov musulmon mamlakatlari bilan munosabatlarni ham zargarlarga xos noziklik bilan yo‘lga qo‘ydi... . Bularning barchasi Islom Karimovning ulug‘ligini belgilaydigan sifatlardir”.

Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlarda bildirilayotgan turli fikrlardan qat’iy nazar Islom Karimov mustaqillik asoschisi, dunyo e’tirof etgan buyuk siyosatchi, uzoqni ko‘ra oladigan va strategik tafakkurga ega donishmand sifatida gavdalanadi. Buyuk davlat

rahbarlaridan biri Xitoy Xalq Respublikasi Kengashi raisi Si Szinpin Islom Karimov haqida shunday deydi, “Men Prezident Karimovni real voqeylikdan chiqib ish tutadigan inson deb bilaman. U dunyoda ro‘y berayotgan voqea hodisalarni global miqyosida strategik darajada fikr yuritadi. Halqaro muammolarni nozik va chuqur tahlil etadi. Ayniqsa kelajakka teran nigoh ila boqadi. Sirasini aytganda men ulkan donishmand arbob bilan hamsuhbat bo‘ldim va bu ibratu o‘rnakka boy muloqotdir”. 2016 yil

Jahon davlatchilik tarixida mustaqillikka asos solgan siyosiy liderlar faoliyati har doim ham bir tekis bo‘lmagan. Ba‘zilar siyosiy inqiroz tufayli mamlakatni tashlab qochgan yoki buyuk davlatlar qo‘lida qo‘g‘irchoqqa aylangan yohud mamlakatni jar yoqasiga olib kelgan. Buning bosh sabablaridan biri, liderlarning mavjud vaziyatdan chiqib ketolmasligi, siyosiy iqtidor masalasida bo‘shliq yoki uzoqni ko‘ra olmaslikdir. Bundan tashqari buyuk davlatlarning ta‘siri va bosimiga bardosh bera olmasligidir. Bu o‘rinda ichki ziddiyatlar ham salbiy rol o‘ynashi shubhasizdir. Islom Karimov umrining oxirigacha radikal islom bilan kurash olib bordi. Bundan ming yil avval ajdodlarimiz islomni g‘oyaviy va mafkuraviy bid‘atlardan tozalab, ma‘rifatli islomni yoqlab chiqqan bo‘lsa, ikkinchi islom dunyosiga asos solgan bu mamlakatda, turli diniy oqimlar va g‘oyaviy tahdidlarning ommalashuviga yo‘l qo‘yilmadi. Ya‘ni islomning radikallasuviga yo‘l qo‘yilmadi. Natijada islom bu tuproqda ezgulikka va taraqqiyotga xizmat qilmoqda.

Singapurda nashr etiladigan “The Straits Times” gazetasida e‘lon qilingan bir maqolada shunday deyiladi; “Islom Karimov mashhur siyosatchi, uzoqni ko‘ra oladigan va strategik fikrlaydigan rahbar edi. U BMT minbaridan turib birinchi bo‘lib, Afg‘oniston va terrorizm muammosiga e‘tibor qaratdi. Islom Karimovni xaq bo‘lganligi vaqt o‘tishi bilan o‘z tasdig‘ini topdi”. Bu kabi misollarni ko‘plab keltirish mumkin. Islom Karimovning buyuk xizmatlari O‘zbekiston va xalqaro hamjamiyat tomonidan munosib e‘tirof etildi. Uning ulkan xizmatlari tufayli 9 ta davlatdagi fanlar akademiyalari tomonidan faxriy professor unvoni berilgan. Dunyoning 62 ta xalqaro tashkilotlari va davlatlarining unvon va mukofotlari bilan taqdirlandi. 2016 yil dunyoning 40 ta eng muhim shaxslari qatoridan halqimizning ikki farzandi Islom Karimov va Shavkat Mirziyoyev muhim o‘rin egalladi. Bu quvonchli xabar Ispaniyaning Barselona munosabatlar markazi tomonidan chop etildi. Tarixda nihoyatda kam uchraydigan holat XV- asrda Fransuzlar o‘z vatanida Amur Temur haykalini o‘rnatgan bo‘lsa, XXI-asrda dunyoning eng qudratli davlatlaridan biri Rossiyada bugun Islom Karimov haykali qad ko‘tarib turibdi. Bu esa xalqimizga faxr va g‘urur bag‘ishlaydi. Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlarda tilga olinayotgan turli fikrlar kishini mushohada qilishga undaydi. Bir jihatdan qaraganda o‘tgan qariyb 30 yil davomida tuplanib qolgan muammolar, inson huquqi va demokratiyaning cheklanishi kabi masalalar sabab insonda negativ fikrlar paydo bo‘lishi tabiiy. O‘tkinchi ehtiroslarga berilmay erishilgan buyuk tarixiy yutuqlarni ham esdan chiqmasligimiz lozim. 2017 yildan so‘ng boshlagan barcha sohalaridagi liberal islohatlar barcha muammolarga barham bermoqda. Vaqt sikli tezlashdi. Oldimizda turgan buyuk kelajak sari ulkan qadamlar tashlanmoqda.

Biz tarixiy shaxslar faoliyatini tahlil qilarkanmiz har bir shaxs faoliyatida musbat va manfiy jihatlar bo‘lishi tabiiy. Chunki o‘tmishda o‘tgan tarixiy shaxslarning birortasi xatodan holi emas.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR

1. “Mutaassiblik balosi” Timoti J Uinter Kembrij va Al- Azhar universiteti ma’ruzachisi.
2. “Kitobxon kundaligi” Vyacheslav Pesux rus adibi va publisisti.
3. Islom Karimov yangi O‘zbekiston Prezidenti 1996 yil.
4. “Hukmdor” N. Makiavelli “Planeta” 1990 yil
5. The Straits Times gazeta 2016 yil Singapur
6. “Vek” gazetasi Rossiya 1995 yil.